

FAABORG-MIDTFYN KOMMUNE

Overordnede sigtelinjer for
byggeprocesser på dagtil-
budsområdet i Faaborg-
Midtfyn Kommune

2014

Sags-id: 28.00.00-A00-5-14

FAABORG-MIDTFYN
KOMMUNE

Indhold

Indledning	1
Proces – udarbejdelse af sigtelinjer.....	2
Sigtelinjer	3
Gode råd til indretning af rum	6

Indledning

I budgetforliget for 2014 blev der afsat i alt 46 mio. kr. i perioden 2014-2017 til renovering og nybyggeri på dagtilbudsområdet. De politiske beslutninger om anvendelse af anlægsmidlerne forventes direkte eller indirekte at komme til at berøre alle medarbejderne på dagtilbudsområdet, og der nedsættes derfor et midlertidigt tværgående MED-udvalg med titlen "Anlæg 14/17".

Et af formålene med det midlertidige tværgående MED-udvalg er at sikre:

Overordnet retningsætning for forventninger og ønsker til en fremtidssikring af de bygningsmæssige rammer, drøftelser af det pædagogiske arbejdes organisering, pædagogiske aktiviteter og indhold, og hvordan de bygningsmæssige rammer kan understøtte dette – drøftes med MED-indflydelse – formanden har den endelige kompetence, jf. ledelsesretten¹.

Af udviklingsstrategien for Faaborg-Midtfyn Kommune fremgår:

"Det er af afgørende betydning for Faaborg-Midtfyn Kommune at tiltrække nye borgere. Antallet af yngre familier og børn i kommunen falder mere, end det er tilfældet på landsplan. Samtidig er der hård konkurrence blandt kommunerne om at tiltrække børnefamilier. Derfor skal vi i Faaborg-Midtfyn Kommune være særligt opmærksomme på familiernes behov for tilbud og rammer, der gør kommunen til et attraktivt sted at bo. Over de kommende år skal der særligt fokus på at udvikle tilbud til børn og unge med høj kvalitet og plads til kreativitet. Børn og unge skal vokse op med muligheder og tilbud, der matcher fremtidens udfordringer. Særlig vigtig i den forbindelse er målsætningen om, at alle unge i Faaborg-Midtfyn Kommune skal have en uddannelse."

Med afsæt i kommunens udviklingsstrategi og med et ønske om, at sikre gode pædagogiske rammer for fremtidens daginstitutionsbyggeri, har det midlertidige tværgående MED-udvalg i samarbejde med administrationen, udarbejdet nogle overordnede sigtelinjer som der skal tages afsæt i ved alt renovering og nybyggeri indenfor daginstitutionsområdet.

¹ Jf. kommissorium SBSYS sagsid: 28.00.00-A00-5-14

Proces – udarbejdelse af sigtelinjer

For at sikre en bred viden inden for nybyggeri på daginstitutionsområdet arrangerede administrationen den 19. marts 2014 en besigtigelsestur til Odense. Formålet med turen var, at det midlertidige tværgående MED-udvalg skulle besigtige følgende tre nybyggerier:

- Den Blå Planet bygget år 2011 – ombygning af Ejbyskolen til en daginstitution
- Børnehuset Marienlund bygget år 2010 – helt nybygget, svanemærket daginstitution
- Børnehuset Spurvelund bygget år 2013– helt ny daginstitution bygget i Spurvelundsskolens skolegård

Udvalget fik til opgave at vurdere alle tre byggerier ud fra egne pædagogiske erfaringer samt lade sig inspirere af nye spændende pædagogiske rammer.

Der blev taget udgangspunkt i følgende overskrifter:

- Garderobeforhold
- Informationsniveau
- Køkkenforhold
- Toiletforhold
- Rumfordeling
- Inventar
- Optimering af arealer
- Sovesteder
- Akustik, lys, luft
- Overgangszoner
- Legeplads
- Andre gode/imponerende løsninger

Efter besigtigelsesturen fik udvalget til opgave at udvælge deres bedste bud på gode pædagogiske løsninger. På et efterfølgende møde fremlagde gruppen for hinanden, hvilke sigtelinjer de prioriterede som de allermest vigtige, når der skal bygges nyt eller renoveres i kommunens daginstitutioner. Administrationen har efterfølgende sammensat gruppernes input til et overordnet notat, der indeholder alle sigtelinjer.

Når der fremover bygges nye daginstitutioner eller bygges til ved eksisterende daginstitutioner, tages der nøje hensyn til, at primær anvendelse af huset er pædagogisk arbejde med børn i alderen 0-6 år.

Sigtelinjer

Rum i rum

Et bærende princip i de nye institutioner er "rum i rum". Rum er i denne forstand mere end et firkantet område afgrænset af vægge, vinduer og døre. "Rum i rum"-princippet er f.eks. trappeforløb, der inviterer til at sætte sig og læse, tegne eller lege, vindueskarme, der er så dybe, at et par børn kan sidde der samtidig, nicher der kan gøres større eller mindre, planter der skaber rum, vægge der kan flyttes. Rum i rum-princippet gælder både ude og inde.

Alle rum skal udfordre børnenes nysgerrighed, fantasi, kreativitet, bevægelse, koncentration og give børnene mulighed for fordybelse.

Både ude og inde bør de fysiske rammer være så fleksible, at de kan tilpasses den aktuelle børnegruppe og den aktuelle aktivitet. Der skal kunne skabes små huler/børneuniverser, så der er mulighed for, at enkelte børn eller mindre grupper af børn kan trække sig tilbage, og man dermed giver mulighed for, at børnekulturen kan blomstre.

De skal være så fleksible og sammenhængende, at der kan tages hensyn til børnenes forskelligheder og understøtte det sociale fællesskab.

At gå fra "opholdsrum" til læringsrum sætter nogle krav til de fysiske rammer om fleksibilitet og pædagogisk om didaktiske overvejelser. Institutionen skal ses som en helhed både ude og inde – der skal skabes en rød tråd, der understøtter den pædagogiske kvalitet.

Der skal være små læringsrum til særlige aktiviteter/funktioner, hvor man uforstyrret kan fordybe sig, og de skal være så fleksible, at der er mulighed for at ændre funktion.

Rummene bør indrettes, så det er let for børn og voksne at se dets funktion og læringsmål; rummene skal være inspirerende og indbyde til læring.

Hvis rummenes potentiale skal udnyttes optimalt, er det vigtigt, at medarbejderne er klædt på til opgaven. Medarbejderne skal kunne se mulighederne i de forskellige rum og være i stand til at vise, formidle, udvikle og tilrettelægge aktiviteter i det pågældende rum, som stimulerer barnets læringslyst.

Medarbejderne skal dermed kunne tænke didaktisk og være gode til at organisere den pædagogiske dagligdag. Der skal derfor være opmærksomhed på løbende kompetenceudvikling, der bl.a. retter sig mod udnyttelse af de fysiske rammer og videreudvikling af didaktikken.

Funktionalitet og materialevalg

Funktionalitet skal understøtte princippet om at tænke "rum" anderledes og at anlægge et børneperspektiv.

Det er vigtigt, at de anvendte møbler og materialer understøtter børnenes leg og læring

Institutionerne skal have fleksible møbler, der er flytbare, og som kan anvendes til forskellige pædagogiske formål. Hvis møblerne er lette at håndtere, kan børnene hjælpe med at flytte dem i forbindelse med en planlagt aktivitet. Fleksible møbler, der har flere funktioner, giver mulighed for at fremme børnenes fantasi og kreativitet i deres leg.

Børnemiljøvurderingerne lægger op til, at børnene skal inddrages i deres fysiske, psykiske og æstetiske miljø, og de voksne skal anlægge et børneperspektiv.

Indretningen skal være så praktisk og funktionel, så dagligdagens fysiske arbejdsmiljø for børn og voksne er så optimal som mulig.

Ved valg af materialer skal der tænkes i gulvbelægning, som inspirerer til leg. Farver, mønstre, baner, prikker. Der skal være fokus på gode faldunderlag, som skaber sikkerhed og god hygiejne for børnene.

Generelt bør børn og forældre inddrages i udformningen og indretningen samt valg af farver, kunst og materialer. Ved at bruge alles ressourcer og blive bevidste om mulighederne styrkes kreativiteten og ikke mindst fællesskabet om en ny institution.

Konsensus mellem profil og lærings- og udviklingsmiljøet

Nye handlinger 2012-2015, jf. udviklingsstrategien: Der skal desuden arbejdes med at udvikle og synliggøre profilinstitutioner og skoler, som tør gå nye veje. Det kan fx være økologiske børnehaver, internationale skoler, hvor sproget er engelsk, værdibaserede skoler med nye vinkler på afbureaukratisering og effektivisering, og skoler, der arbejder med arbejdskraftbesparende teknologier.

Der skal være en rød tråd mellem profil, læringsmiljøer samt de pædagogiske kompetencer, som er i de enkelte huse. Institutionens profil skal hermed afspejles både i de fysiske rammer og i læringsmiljøet som helhed. Overordnet har kommunen fastsat fælles læringsmål for alle dagtilbud.

Kvaliteten i kommunens dagtilbud har høj prioritet. Der er i 2014 udviklet en kvalitetstandard i samarbejde mellem ledere, bestyrelse og personale for kommunale og selvejende institutioner samt landsbyordninger. Kvaliteten i kommunens dagtilbud måles og sikres inden for følgende områder: Læringsmiljøer, inklusion, tidlig forebyggende indsats, overgang fra dagpleje til daginstitutioner og overgang fra daginstitution til skole samt ledelse og forældresamarbejde.

Institutioner med plads til udfoldelse

Der skal være mulighed for motorisk udvikling såvel ude som inde. Fysisk aktivitet fremmer indlæring i forhold til problemløsning, logisk tænkning, sprogfærdigheder og koncentration.

Der skal være fokus på løsninger, som skaber så mange frie kvadratmeter som muligt.

Daginstitutionen skal indrettes, så børnene kan bevæge sig. Der skal være bevægelsesmuligheder og udfordringer både ude og inde.

Der skal i forhold til aldersgruppen være en progression i udformningen af muligheder for bevægelse i rummet, og det skal være let at komme til udfordringen. Børnene skal hermed opleve, at når de kan mestre den ene ting, så er der sværere ting at lære andre steder.

Udearealerne skal være udfordrende, stimulere til bevægelse og kreativitet og imødekomme børnenes forskellige fysiske behov.

Der er en beviselig sammenhæng mellem kropslig udvikling og indlæring. Gode oplevelser i fysisk aktivitet er stimulerende for børnenes selvværd og selvtillid. Børn lærer ved at være aktive sammen med andre at udvise omsorg, social indstilling, hensyntagen og at blive en del af et forpligtende fællesskab.

Gennemsigtighed

Institutionerne skal være overskuelige og det skal være nemt at få et overblik. Det skaber tryghed for både børn og voksne.

Der skal være vinduer/glas mellem de enkelte rum på udvalgte steder. Man skal kunne opleve, hvad der sker i de andre rum. Der skal være gennemsigtighed/overblik, og man skal kunne følge med i andre rum/plan, uden at man forstyrrer aktiviteter i andre rum. Det er vigtigt, der er udsyn til soverum eller toiletfaciliteter, så børnene bliver set og hjulpet, når behovet opstår.

Der skal laves toiletforhold både ude som inde, så alle aktiviteter forløber så smidigt som muligt uanset årstider.

Det letter pædagogens arbejde, at de fysiske rammer er overskuelige, og at det er let at se, når et barn har behov for hjælp. For barnet betyder det, at det hurtigt bliver hjulpet, men at de også bliver set og hørt, hvilket understøtter barnets selvværd og identitet. For forældrene giver det en tryghed at vide, at deres barn hurtigt bliver hjulpet, og man ved, hvor børnene er, når forældrene kommer og henter dem.

I indretningen ude og inde skal der tages højde for, at det er let at rydde op, og at opbevaringsstederne er overskuelige, praktiske og tæt på.

Afleverings- og henteområder

Når man ankommer til kommunens institutioner, skal man føle sig imødekommet og tryk. Afleverings- og henteområder er en vigtig overgang mellem hjem og institution, og området skal bære præg af overskuelighed og ro.

Der skal være plads til at skabe rum om det enkelte barn, så barnet føler sig tryk og kender sin egen plads.

Det skal være overskueligt, så overgangen mellem hjem og institution foregår så glidende som muligt. Der skal laves for-garderober/våd-garderober, og det skal være overskueligt at finde den enkeltes plads.

Garderoben er stedet, hvor megen kommunikation mellem medarbejdere og forældre foregår, og det er her, forældrene bl.a. oplever, om de bliver set og hørt. Det er ofte stedet, hvor forældrene skal have ro til at sige farvel til deres barn, og her de skal hente barnet og høre, hvordan dagen er gået. Det er også ofte i garderoben, at forældrene kan tale med andre forældre og skabe legerelationer til deres barn, udveksle erfaringer eller lære hinanden at kende. Ofte er der også andre søskende med. Derfor er garderoben et af institutionens vigtigste rum.

I løbet af dagen anvendes garderoben også, når børnene skal have tøj på for at komme ud at lege. Garderoben bliver hermed også et læringsrum for selvhjulpenhed og understøtter udviklingen af de sociale kompetencer ved børnene. Personalet kan i rummet og omkring det enkelte barn opnå en nærhed og opmærksomhed omkring det enkelte barn.

Sammenlagt stiller dette krav om garderobeforhold, der har en vis volumen, overskuelighed og ro, samtidig med at det skal føles rart at være der.

Informationsniveau

Information skaber tryk, og vi vil gerne synliggøre, hvorfor vi laver de aktiviteter, vi gør.

Der skal være digital info i alle børnehuse, og der skal også være digitale løsninger i børnehøjde. Det skaber synlighed og tryk, og det er vigtigt for børnene at kunne fortælle, hvad de har oplevet. Informationen skal være tilgængelig et centralt sted, så alle har mulighed for at indhente den samme information.

Der skal tages højde for, at der er vægplads nok, til at personalet let og tilgængeligt kan dokumentere den pædagogiske praksis, herunder aktiviteter og læringsmål.

Opsætning af informationer på tavler og digitalinfo-skærm skal placeres med en overskuelighed, der gør det let også for forældrene at se, hvilke aktiviteter børnene har lavet den pågældende dag, og hvilke læringsmål der har været knyttet til det.

Profil

En tydelig og klar profil – et aktivt tilvalg. Der er et overordnet ønske fra politisk side, at dagtilbudsområdet skal appellere til mangfoldigheden.

Når der bygges nyt eller til eksisterende ejendom, skal profilen på den eksisterende eller nye daginstitution tænkes med i hele processen. På den måde skabes der en rød tråd i byggeriet. Miljøtænkning og fremtidige ønsker til køkkenfaciliteter kan være et vigtigt hensyn, når der skal afspejles en bestemt profil i en institution. Det kan også være aktuelle strategier på kommuneplan, der skal efterleves, når der bygges nyt i et område.

Gode råd til indretning af rum²

Skab en tydelig rum identitet

Det giver bedre betingelser for legeaktiviteter.

Et rum skal have et formål.

Det gode spørgsmål: Hvad skal rummet kunne, og hvilke oplevelser skal børnene have?

Lav rum i rum

Mange muligheder i samme rum.

Udnyt hjørner, kroge, tæpper og benyt reoler til at afskærme områder.

Skab afskærmede områder, hvor der er tid til fordybelse og tryghed.

Det gode råd: Undgå, at hele rum bliver gangarealer/gennemgangsrum.

Sørg for transparens og orden

Skab overblik for børnene, benyt gennemsigtige skuffer/kasser.

Det gode råd: Ryd op efter en leg, så der kan skabes nye legemiljøer. Det er en pædagogisk opgave at skabe et godt legemiljø.

Skab varierede sansemiljøer

Man overflade er hårde for at skabe god hygiejne. Skab sansemiljøer af forskellige materialer – en noproet væg – eksperimenter.

Et godt råd: Skab en kunstig græsplæne indendørs om vinteren, hvor børnene kan gå med bare tæer.

Gør plads til bevægelse

Børn skal kunne blive udfordret motorisk på samme måde ude som inde.

Et godt råd: Sørg for, at installationer og remedier, som børn kan hoppe og kravle i og lege med, er flytbare.

² Kilde Bakspejlet – baseret på aktuel forskning. Danmarks Evalueringsinstitut.